

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра слов'янської філології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи

Алла КОРОЛЬОВА

(підпис)

« 08 » вересня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Індоєвропейська етимологія: теорія і методика досліджень

(назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки доктор філософії

галузь знань 03 Гуманітарні науки

спеціальність 035 Філологія

освітньо-наукова програма Філологія у вимірах сьогодення: мовознавство,
літературознавство, перекладознавство

статус дисципліни дисципліна вільного вибору аспіранта

Форма навчання денна, вечірня, заочна

Навчальний рік 2023 – 2024

Семестр III

Кількість кредитів ЄКТС 3

Мова навчання українська

Форма підсумкового контролю залік

Розробник: Нечитайло Ірина Миколаївна, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри слов'янської філології КНЛУ.

Рецензенти:

Терехова Світлана Іванівна, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри слов'янської філології КНЛУ.

Межжеріна Ганна Валентинівна, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри філологічних та природничих дисциплін Національного авіаційного університету.

Схвалено на засіданні кафедри слов'янської філології, протокол № 1 від 2 вересня 2022 р.

Завідувач кафедри

Палатовська О.В.

Схвалено на засіданні вченої ради університету, протокол № 2 від « 08 » вересня 2022 р.

Проректор з наукової роботи

Алла КОРОЛЬОВА

1. Мета вивчення дисципліни:

сприяти *формуванню* в аспірантів знань, вмінь, навичок і компетентностей про етимологію як теоретико-прикладної лінгвістичної дисципліни; мотивувати в аспірантів потреби в необхідності вивчення ідей і методів індоєвропейської етимології, формувати навички застосовувати методологічний інструментарій реконструкції, виховувати професійні й наукові здібності аспіранта, необхідні для формування компетентностей в аспекті відтворення структур досліджуваної мови у процесі дослідницької діяльності.

2. Загальний обсяг (відповідно до робочого навчального плану):

	Денна / вечірня форма навчання	Заочна форма навчання
лекції	20 год.	6 год.
семінарські заняття	10 год.	4 год.
практичні заняття	–	–
консультації	–	–
самостійна робота	60 год.	80 год.

3. Передумови до вивчення або вибору навчальної дисципліни:

31. *Знати*: основні лінгвістичні школи, методи типологічного аналізу; принципи класифікації мов світу, типологію фонологічних систем різних мов, словотворення, морфологічної структури слова, лексичних систем і синтаксису.

32. *Вміти*: застосовувати методи порівняльно-історичного мовознавства (порівняльно-зіставний метод, історико-типологічне й історико-генетичне порівняння) і його прийоми (зовнішньої та внутрішньої реконструкції, цільове вилучення в дослідницькому матеріалі запозичень, даних топоніміки та ін.).

Для успішного засвоєння дисципліни аспіранти повинні володіти знаннями дисциплін: “Загальне мовознавство”, “Порівняльно-історичне і типологічне мовознавство” та ін. Знання та навички, отримані в результаті вивчення цих курсів, створюють необхідну базу для вивчення курсу "Індоєвропейська етимологія: теорія і методика досліджень" і мають високий ступінь кореляції з ними.

4. Анотація навчальної дисципліни.

Курс передбачає ознайомлення аспірантів з історією становлення і сучасним станом індоєвропейської етимології як окремої наукової дисципліни, напрямками та методами етимологічних досліджень, принципами етимологізування лексики; практичне вміння виконувати етимологічний аналіз, будувати етимологічні гнізда й моделювати регулярні фонетичні, морфологічні, словотвірні й семантичні перетворення, глибоко розуміти концептуальні основи сучасної етимології.

Курс "Індоєвропейська етимологія: теорія і методика досліджень" включає 3 змістові модулі.

У **першому змістовому модулі** поглиблюються наукові уявлення про завдання, об'єкт, предмет індоєвропейської етимології; визначаються дефініції понять *етимологія*, *реконструкція*, *регулярність*, *закономірність*, *моделювання* мовних змін; методи етимологічного аналізу (порівняльно-зіставний метод, історико-типологічне й історико-генетичне порівняння) і його прийомами (зовнішньої та внутрішньої реконструкції, вилучення даних з периферійних мовних зон, реконструкції слів та їхніх значень та ін.).

У другому змістовому модулі аспіранти опановують термінологію етимологічних досліджень, знайомляться з лінгвальними та позалінгвальними факторами етимологічного пошуку; набувають умінь етимологічного аналізу, встановлення семантичних паралелей, з'ясовують різницю між видами етимології, вчаться працювати з етимологічними словниками, чітко засвоюють основні компоненти статті етимологічного словника.

Третій змістовий модуль познайомить аспірантів з новітніми проблемами індоєвропейської етимології і ролі в їх розв'язанні т. зв. периферійної лексики сучасних та давніх мов, навчить оперувати конкретним мовним матеріалом з використанням етимологічних напрацювань в галузі фонетики, граматики, семантики. На цьому етапі слухачі курсу перейдуть до комплексного аналізу етимологізованих мовних явищ у відповідності з набутими знаннями про фонетичні, словотвірні, морфологічні, семантичні закономірності. Добре орієнтуючись в етимологічній літературі, аспіранти аналізують словники різних типів, розуміючи їхню приналежність до тієї чи іншої етимологічної школи.

5. Компетентності аспірантів, визначені навчальною дисципліною (освітнім компонентом) «Індоєвропейська етимологія: теорія і методика досліджень».

ІНТЕГРАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ (ІК) Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань із загальнофілологічних дисциплін (мовознавства, теорії літератури, перекладознавства, семіотики), історії їх становлення і розвитку, сучасного стану й актуальних проблем, новітніх наукових парадигм і методології філологічних досліджень (мовознавчих, літературознавчих, перекладознавчих).

ЗАГАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ (ЗК)

ЗК 1. Здатність до оволодіння загальнонауковим (філософським) системним світоглядом, аналізу, синтезу і генерування нових ідей.

ЗК 2. Здатність до застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, пошуку, систематизації та критичного аналізу інформації з різних лексикографічних джерел.

ЗК 3. Здатність до осмислення філософсько-світоглядних засад, сучасних тенденцій, напрямів і закономірностей розвитку індоєвропейської етимології.

ЗК 4. Здатність до наукового пізнання, застосування здобутих знань у практичній діяльності на засадах загальної та спеціальної методології, зокрема в плані аналізу матеріалу лексикографічних та ін. джерел.

ЗК 5. Здатність спілкуватися з різними цільовими аудиторіями, використовуючи відповідну лексику, методи, техніки та прийоми лінгвістики.

ФАХОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ (ФК)

ФК 1. Здобуття концептуальних та методологічних знань у галузі індоєвропейської етимології, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових філологічних знань, оволодіння термінологією з індоєвропейської етимології.

ФК 2. Здатність збирати дані для філологічного дослідження, систематизувати та інтерпретувати їх.

оволодіння загальнонауковим (філософським) системним світоглядом, аналізу, синтезу і генерування нових ідей.													
ЗК 2. Здатність до застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, пошуку, систематизації та критичного аналізу інформації з різних лексикографічних джерел	+		+										
ЗК 3. Здатність до осмислення філософсько-світоглядних засад, сучасних тенденцій, напрямів і закономірностей розвитку порівняльно-історичного мовознавства й етимології.	+			+									
ЗК 4. Здатність до наукового пізнання, застосування здобутих знань у практичній діяльності на засадах загальної та спеціальної методології, зокрема в плані аналізу матеріалу лексикографічних та ін. джерел.	+				+								
ЗК 5. Здатність спілкуватися з різними цільовими аудиторіями, використовуючи відповідну лексику, методи, техніки та прийоми лінгвістики	+					+							
ФК 1. Здобуття концептуальних та методологічних знань з етимології, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових філологічних знань, оволодіння термінологією з обраної дисципліни	+						+						
ФК 2. Здатність збирати дані для філологічного дослідження, систематизувати та	+							+					

запроваджувати сучасні методи наукових досліджень для розв'язання широкого кола проблем і завдань у галузі етимології.								
ПРН 5. Застосовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній науково-інноваційній діяльності, зокрема при аналізі лексикографічних джерел.			+	+	+	+	+	+
ПРН 6. Визначати мету власного наукового дослідження, генерувати нові ідеї, мислити абстрактно, адаптуватися до нових умов і ситуацій.		+	+	+	+	+		+
ПРН 7. Формулювати фундаментальну наукову проблему в галузі філології (мовознавство, літературознавство, перекладознавство) та робочу гіпотезу з досліджуваної проблеми.		+	+	+		+		+
ПРН 8. Виявляти спільні та відмінні тенденції розвитку лінгвістики, літературознавства й перекладознавства.							+	

**7. Відповідність програмних результатів навчання, методів навчання та форм оцінювання з навчальної дисципліни (освітнього компонента)
"Індосвропейська етимологія: теорія і методика досліджень"**

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми оцінювання
ПРН 1. На основі системного наукового світогляду аналізувати складні явища суспільного життя, пов'язувати загальнофілософські проблеми з вирішенням завдань, що виникають у професійній та науково-інноваційній діяльності, застосовувати емпіричні й теоретичні методи пізнання	1. Загальнонаукові методи теоретичного пізнання: аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення. 2. Методи навчання: • інтерактивні лекційно-семінарські з використанням презентацій у форматі PowerPoint • групова наукова дискусія, обговорення матеріалу в режимі діалогу; • кейс-метод дослідження пошукової ситуації у професійній взаємодії.	Тематичний контроль: Індивідуальне і групове опитування. Експрес-контроль. Оцінювання роботи аспірантів у групах. Оцінювання індивідуальних завдань аспірантів. Оцінювання індивідуальних і групових презентацій.
ПРН 2. Критично аналізувати та оцінювати основні класичні та новітні філологічні концепції, фундаментальні праці конкретної філологічної спеціалізації, глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження і пропонувати шляхи їх вирішення.		Перехресне оцінювання презентацій аспірантами.
ПРН 3. Порівнювати і класифікувати різні наукові погляди у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію; критично аналізувати власні наукові досягнення і здобутки інших дослідників.		Тематичне поточне тестування. Модульна контрольна робота.
ПРН 4. Обирати адекватну предмету філологічного дослідження методологію, запроваджувати сучасні методи наукових досліджень для розв'язання широкого кола проблем і завдань у галузі когнітивної компаративістики і макрокомпаративістики.	3. Індивідуальні завдання: • усний та письмовий аналіз.	
ПРН 5. Застосовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній науково-інноваційній діяльності, зокрема при аналізі етимологічних версій.	4. Індивідуальне і групове опитування. 5. Оцінювання роботи аспірантів у групах.	
ПРН 6. Визначати мету власного наукового дослідження, генерувати нові ідеї, мислити	6. Оцінювання	

абстрактно, адаптуватися до нових умов і ситуацій.	індивідуальних і групових завдань.	Залік
ПРН 7. Формулювати фундаментальну наукову проблему в галузі філології (мовознавство, літературознавство, перекладознавство) та робочу гіпотезу з досліджуваної проблеми.		
ПРН 8. Виявляти спільні та відмінні тенденції розвитку лінгвістики, літературознавства й перекладознавства.		

8. Система оцінювання результатів навчання (критерії оцінювання результатів навчання та засоби діагностики навчальних досягнень аспірантів)

Під час опанування навчального матеріалу оцінюється аудиторна, самостійна робота та інші види навчальної діяльності аспіранта. Поточний контроль проводиться на кожному семінарському занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки і практичних навичок аспірантів із зазначеної теми (у тому числі самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях.

Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності аспірантів здійснюється за накопичувальною системою.

Модульний контроль. Семестровому контролю з навчальної дисципліни «Індоєвропейська етимологія: теорія і методика досліджень» передую написання аспірантами модульної контрольної роботи.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи з дисципліни «Індоєвропейська етимологія: теорія і методика досліджень».

Модульна контрольна робота включає 3 завдання, з яких кожне оцінюється за такими критеріями: *теоретичні* завдання передбачають оцінювання до 10 балів, *тестові* – до 5 балів, *практичні* – до 10 балів.

1. Теоретична частина

Оцінка 10 балів ставиться, якщо аспірант дав повну та правильну відповідь на теоретичне питання та навів 2-4 приклади; продемонстрував вільне володіння термінологічним апаратом, здатність до зіставлення різних поглядів на ту чи іншу проблему, розвинуті навички аналізу, наявність власних прикладів для підтвердження теоретичних положень, упевнене викладення змісту у відповідності до норм наукового стилю.

Оцінка 7-9 балів ставиться, якщо аспірант дав повну відповідь з деякими неточностями на теоретичне питання та навів 2 приклади; аспірант вільно володіє поняттєвим апаратом етимології, але продемонстрував невпевнене вираження власної точки зору; у той же час він уміє відділити суттєву інформацію від несуттєвої, наводити власні приклади для підтвердження точки зору; можливі повтори, незначні відступи від логіки відповіді та незначні відхилення від норм наукового стилю мовлення.

Оцінка 5-6 балів ставиться, якщо аспірант дав неповну та неточну відповідь на теоретичне питання та навів неправильні приклади, або не навів їх узагалі; виявив репродуктивне володіння теоретичною інформацією; труднощі з розкриттям змісту окремих категорій етимології; припустився неточностей у розкритті змісту питання; аспірант достатньо володіє навичками аналізу, узагальнення інформації, уміє відділити суттєве від другорядного, наводить коректні приклади з лекційного курсу або навчальної літератури; наявність повторів, самовиправлень, незначних відступів від логіки відповіді, незначних відхилень від норм наукового стилю.

Оцінка 3-4 бали ставиться, якщо аспірант дав коротку і неправильну відповідь на теоретичне питання або не дав її узагалі, а також не навів жодного прикладу; виявив фрагментарне володіння теоретичною інформацією, нездатність розкрити зміст більшої частини категорій

етимології; плутане, нелогічне викладення змісту відповіді, суттєві відхилення від норм наукового стилю мовлення; нездатність дати відповідь на запитання викладача.

Оцінка 0-2 бали ставиться, якщо аспірант дав неправильну відповідь на питання або відмовився від відповіді взагалі, не виявив володіння теоретичною інформацією та здатності давати відповідь на поставлені запитання.

2. Тест

Оцінка 5 балів ставиться, якщо аспірант дав 10 правильних відповідей;

Оцінка 4 бали ставиться, якщо аспірант дав 6-9 правильних відповідей;

Оцінка 3 бали ставиться, якщо аспірант дав 4-6 правильних відповідей;

Оцінка 2 бали ставиться, якщо аспірант дав 3 та менше правильних відповідей.

3. Практичні завдання

Оцінка 10 балів ставиться, якщо аспірант виконав завдання без помилок або з незначними помилками;

Оцінка 7-9 балів ставиться, якщо у кожному завданні допущено 1-2 помилки;

Оцінка 5-6 балів ставиться, якщо завдання виконані частково;

Оцінка 3-4 бали ставиться, якщо завдання не виконано або виконано з великою кількістю помилок.

Оцінка 2 бали ставиться, якщо завдання не виконано.

Оцінка 0 балів ставиться, якщо аспірант не з'явився на контрольну роботу.

Загальна оцінка за контрольну роботу виставляється як середньозважена оцінка відповідей на всі питання.

За всі завдання виставляється «5», якщо вони виконані цілком і правильно (21–25 балів).

«4» ставиться при виконанні завдань не менш ніж на 16–20 балів, при цьому може бути допущено один недолік у виборі мовних засобів і одна неточність в оформленні.

«3» ставиться, якщо завдання виконані не менш ніж на 11–15 балів, при цьому допущено не більше двох неточностей в оформленні і не більше двох недоліків в виборі мовних засобів.

«2» може бути виставлено, якщо завдання виконані в межах 6–10 балів і при цьому допущено погрішностей більше, ніж для оцінки „задовільно”.

0 балів виставляється, якщо завдання не виконано.

Максимальна кількість балів за виконану МКР становить 50.

Підсумковий (семестровий) контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання аспірантів на завершальному етапі вивчення дисципліни.

№ з/п	Форма підсумкового контролю	Види навчальної діяльності аспіранта	Максимальна кількість балів
1.	Передбачений підсумковий контроль – залік	1. Аудиторна та самостійна навчальна робота аспіранта 2. Модульна контрольна робота (МКР) 3. Залік	50 50

Семестровий контроль з навчальної дисципліни «Індоєвропейська етимологія: теорія і методика досліджень» проводиться у формі *заліку* за обсягом усього навчального матеріалу, визначеного робочою програмою навчальної дисципліни, і в терміни, встановлені навчальним планом і графіком навчального процесу. Оцінювання на заліку здійснюється за національною шкалою, за 100-бальною шкалою і шкалою ЄКТС. На заліку екзаменатор виставляє семестровий рейтинговий бал, оцінку за залік (“зараховано / не зараховано”), кількість балів за 100-бальною шкалою й оцінку за шкалою ЄКТС. Аспіранти, які мають семестровий рейтинговий бал з

навчальної дисципліни 60 і вище, отримують оцінку “зараховано” і відповідну оцінку у шкалі ЄКТС без складання заліку.

Аспіранти, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни 59 і нижче, складають залік. Якщо аспірант на заліку отримав підсумкову оцінку з дисципліни за національною шкалою “не зараховано”, то, крім цієї оцінки, у відомості обліку успішності йому незалежно від набраного семестрового рейтингового балу виставляється оцінка FX за шкалою ЄКТС і 0 балів за 100-бальною шкалою.

Підсумковий рейтинговий бал	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
75–81	C	
66–74	D	задовільно
60–65	E	
0–59	FX	незадовільно

На заліку у графі відомості обліку успішності “Відмітка про залік” викладач виставляє:

- оцінку за залік за національною шкалою (“зараховано”);
- кількість балів, що відповідає підсумковому рейтинговому балу аспіранта з навчальної дисципліни (кількість балів за 100-бальною шкалою);
- оцінку за шкалою ЄКТС (A, B, C, D, E).

В Індивідуальний навчальний план аспірант записує точну назву дисципліни (абревіатури не допускаються), кількість годин і кредитів, підсумкову оцінку з дисципліни за національною шкалою, кількість балів за 100-бальною шкалою і оцінку за шкалою ЄКТС.

9. Програма навчальної дисципліни. Тематичний план занять

№ з/п	№ і назва теми (включно із темами, що винесені на самостійне опрацювання)	Кількість годин						
		Денна / вечірня форма				Заочна форма		
		ра- зом	у тому числі			ра- зом	у тому числі	
лекції	семі- нар- ські		само- стійна робота	лекції	семі- нар- ські		само- стійна роботаа	

Модуль 1

Етимологія як розділ мовознавства, її основні поняття і складові частини

1.1.	Предмет і завдання етимології як розділу мовознавства.	10	2	2	6	9	1		8
1.2.	Формування теоретичних і практичних засад етимологічного пошуку.	8	2		6	9	1		8
1.3.	Види етимології.	10	2	2	6	9		1	8

Модуль 2

Теоретико-методичні джерела та принципи етимологічного пошуку

2.1.	Сутність етимологічного аналізу: фонетична, морфологічна, словотвірна й семантична реконструкція.	8	2		6	9	1		8
2.2.	Опорні матеріали для етимологічних досліджень.	10	2	2	6	9		1	8
2.3.	Методика реконструкції слів, сукупність дослідницьких прийомів відтворення праформ.	9	2	1	6	9	1		8
2.4.	Роль мотивації, регулярності та закономірності при	9	2	1	6	9	1		8

	етимологічному моделюванні.								
--	-----------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--

Модуль 3

Актуальні завдання сучасної етимології

3.1.	Етимологічні розвідки в індоєвропейській лексикографічній традиції.	8	2		6	9		1	8
3.2.	Цінність діалектологічних та архаїчних джерел у реконструкції прамовних станів.	8	2		6	9	1		8
3.3.	Етимологія в координатах реконструкції прамови	10	2	2	6	9		1	8
		90	20	10	60	90	6	4	80

10. Рекомендована література (у тому числі Інтернет-ресурси)

Список літератури

- Болдирев, Р. В. (2000). Индоевропейська етимологія й термінологічна Романо-Германо-Славіка / Ростислав Васильович Болдирев // Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського державного лінгвістичного університету. К.: КДЛУ. Вип.1. С. 213–227.
- Болдирев, Р.В. (2001). Слов'янська етимологія і стратифікація лексичних орієнталізмів. Наук. зап. АН ВШ України. К.. Вип. 3.
- Варбот, Ж.Ж. (2012). Исследования по русской и славянской этимологии. М.—СПб.: Нестор-История.
- Гамкрелидзе, Т. В. (1984). Индоевропейский язык и индоевропейцы. Реконструкция и историко-типологический анализ праязыка и протокультуры / Тамаз Валерианович Гамкрелидзе, Вячеслав Всеволодович Иванов. Тбилиси: ТБГУ. Т. I, II.
- Назаров, Н. (2017). Українська етимологічна лексикографія: історія, теорія та практика. https://chtyvo.org.ua/authors/Nazarov_Nazarii/Ukrainska_etymolohichna_leksykohrafiia_istoriia_teorii_ta_praktyk_a/.
- Нечитайло, І.М. (2021). Біля витоків східнослов'янської етимології. Лінгвістичні дослідження. Зб. наук. праць ХНПУ ім. Г.С.Сковороди. Вип. 54. Т.ІІ. С.3–12.
- Нечитайло, І.М. (2019). Динаміка семантичних змін праслов'янського дієслова на українському ґрунті. Пругатар мовознавчої ниви. К.: Видавничий дім Дмитра Бураго. С. 56–63.
- Нечитайло, І.М. (2019). Етимологічні студії в іноземній аудиторії. Світові виміри освітніх тенденцій: Науково-методичні проблеми мовної підготовки іноземних громадян. К.: НАУ. С. 127–128.
- Нечитайло, І.М. (2017). Феномен праслов'янського діалектизму в порівняльно-історичній парадигмі. Система і структура східнослов'янських мов: збірн. наук. праць / редкол.: І.В.Кравцова (відп. ред.) та ін. К.:Вид-во НПУ ім. М.П.Драгоманова. Вип. 12. С. 48–59.
- Откупщиков, Ю. В. (2001). Очерки по этимологии. СПб., с. 6–80.
- Студії з ономастики та етимології (2021). збірник. Бібліотека української ономастики.- Київ.
- Топоров, В. Н. (2004). О некоторых теоретических основаниях этимологического анализа. Исследования по этимологии и семантике. Т. 1. М., с. 19–40.
- Трубачев, О.Н. (2004). Этимология. Труды по этимологии. Слово. История. Культура. Т. 1. М., с. 61–63.
- Шульгач, (2008). В. П. Нариси з праслов'янської антропонімії. — К.: Довіра, Ч. 1414 с. —

(Серія «Бібліотека української ономастики»).

15. Bhattathiri, M.D. (2018). *Semantic Etymology: An innovative approach to Historical Linguistics*. Bharatha Pathrika (Trilingual Research Journal) ISSN 2277-5471 Vol 8., No. 4-6. April-June, pp 9-14.
16. Dunkel G. E. (2014). *Lexikon der indogermanischen Partikeln und Pronominalstämme*. Heidelberg: Universitätsverlag Winter. Band 1: Einleitung, Terminologie, Lautgesetze, Adverbialendungen, Nominalsuffixe, Anhänge und Indices; Band 2: Lexikon. 1250 S. (Indogermanische Bibliothek. 2. Reihe: Wörterbücher).
17. Večerka, R. a kolektiv (2006). *Uvedení do etymologie*. Praha.
18. Malkiel, Y. (1954). *Etymology and Structure of Word Families*. Word. Vol. 10, №2-3.
19. *Nomina im Indogermanischen Lexikon* (2008). / Hrsg. D. S. Wodtko, B. S. Irslinger, C. Schneider. Heidelberg: Universitätsverlag Winter. 995 p. — (Indogermanische Bibliothek. 2. Reihe: Wörterbücher

Довідкова література

20. Аникин, А. Е. (2007–2020). *Русский этимологический словарь*. Российская академия наук. Ин-т рус. яз. им. В. В. Виноградова; Ин-т филологии СибРАН. М.: Рукописные памятники Древней Руси. Вып. 1–14.
21. Багриновский, Г. (2018). *Краткий этимологический словарь*. Более 5000сл., их происхождение и датировка. М.: Колибри, Азбука-Аттикус. 672 с.
22. Барандеев, А.В. (2018). *Краткий этимологический топонимический словарь: Избранные топонимы*. М.: Ленанд. 240 с.
23. *Български етимологичен речник*. (1971–2017). Съст. Георгиев Вл., Гълъбов Ив., Дуриданов И., Заимов Й., Илчев Ст. София: Издателство на Българската академия на науките, т.1-8.
24. Бјелетић М., Влајић-Поповић Ј., Лома А., Петровић Сн. (1998–2006). *Етимолошки речник српског језика*. / Уред. Ирена Грицкат-Радуловић, Александар Лома. Београд: Српска академија наука и уметности, Институт за српски језик САНУ, св. 1- 3.
25. Вербич, С.О. (2019). *Назви поселень Чернівеччини: історико-етимологічний словник*. Чернівці: Букрек. 208 с.
26. Девятов, А. Г. (2017). *Этимологический словарь латинских названий растений природной флоры районов зональной практики студентов биологического факультета МГУ / А. Г. Девятов, М. Н. Кожин; под ред. А. К. Тимонина*. М.: МАКС Пресс. 213 с.
27. *Етимологічний словник української мови: в 7 т. (1982–2012)*. За ред. О. С. Мельничука. – К.: Наук. думка. Т. 1–6.
28. Маковский, М.М. (2022). *Большой этимологический словарь английского языка*. М.: URSS, 582 с.
29. Маковский, М.М. (2019). *Большой этимологический словарь современного немецкого языка* ский. М.: Ленанд. 632 с.
30. Преображенский, А.Г. (2018). *Этимологический словарь русского языка*. М.: Издательство ЛКИ. 1288 с.
31. *Словник українських прізвищ історико-етимологічний (2019)*. (з поясненнями давніх значень і оригінал. словоформ, висвітленням титулів аристократії і шляхти, досягнень видат. діячів і звань достойників, посад відомих представників) : [понад 154 200 прізвищ] : у 2 ч. / Упоряд. В. Ф. Ковальчук. К. : Ліра-К. 1440 с
32. *Універсальний словник української мови: Орфоепічний. Словотворчий. Етимологічний* //(2009). Уклад. Т. С. Дорошенко, І. А. Череп, В. І. Омеляненко. Харків: Торсінг плюс. 720 с
33. Черных, П.Я. *Историко-этимологический словарь русского языка: в 2 т. / Павел Яковлевич Черных. – 3-е изд., стер. – М.: Русский язык, 1999.*
34. Шетгеля, В. (2018). *Историко-этимологический словарь русской лексики XVIII-XIX веков*. В 2-х томах. М.: Прометей.
35. *Этимологический словарь славянских языков: Праславянский лексический фонд / под. ред. О. Н. Трубачева, А. Ф. Журавлева. – Вып. 1–42. – М.: Наука, ИРЯ РАН, 1974–2021.*
36. *Этымалагічны слоўнік беларускай мовы / рэд. Г. А. Цыхун / Нацыянальная акадэмія навук Беларусі, Інстытут мовазнаўства імя Я. Коласа. – Т. 1–11. – Мінск: Акадэмія навук БССР; Беларуская навука, 1978–2006.*
37. Asatrian, G. S. (2015). *Etymological Dictionary of Persian*. — Leiden: Brill Academic Publishers; Biggleswade: Extenza Turpin [distributor]. 1000 p.
38. Bańkowski, A. (2000–2006). *Etymologiczny słownik języka polskiego / Andrzej Bańkowski. – Warszawa: PWN. – Т. 1–2.*
39. Berneker, E. *Slavisches etymologisches Wörterbuch / Erich Berneker. – Bd. I–II. – Heidelberg: Carl Winter’s Universitätsbuch, 1914–1925. – 760 s.*
40. Bezljaj, F. *Etimoloski slovar slovenskega jezika / France Bezljaj. – Ljubljana: Slov. Akad. Znanosti*

- in Umetnosti. Inštitut za slovenski jezik. – Kn. I. A–J. – 1976. – 236 s.; Kn. II. K–O. – 1982. – 266 s.; Kn. III. P–S. – 1995. – 356 s.; Kn. IV. Š–Ž. – 2005. – 494 s.
41. Boryś, W., Popowska-Taborska, H. (1994–2002). Słownik etymologiczny kaszubszczyzny / Wiesław Boryś, Hanna Popowska-Taborska. – T. I–IV. – Warszawa: PAN.
  42. Brückner, A. (1974). Słownik etymologiczny języka polskiego / Aleksander Brückner. – Warszawa: Wiedza Powszechna. 805 s.
  43. Chantraine, P. (2022). Ετυμολογικό λεξικό της αρχαίας ελληνικής : ιστορία των λέξεων. / Επιστημονική επιμέλεια: Γ. Παπαναστασίου, Δ. Χρηστίδης, μετάφραση: Γ. Δάρλας, Α. Πέτρου, φιλολογική επιμέλεια: Ε. Δελιαλή-Δάπη, Σ. Τσολάκη, Ει. Κρίκη. Θεσσαλονίκη : Εκδότης Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών. Ίδρυμα Μανώλη Τριανταφυλλίδη. 1664 σ.
  44. Ciorănescu, A. (2001). Dicționarul etimologic al limbii române, Editura Saeculum I.O., București.
  45. Dedola, S., (2020). Fabiddàggiu etimològicu di lu Sassaresu (Dizionario etimologico del Sassarese). Dolianova : Grafica del Parteolla. Tomo 1—2: (A—I)—(J—TZ). — 984 p.
  46. Dedola, S., (2018). Nou faeddardu etimològicu dessa limba sarda. Dolianova : Grafica del Parteolla. Vol. 1—2: (A—I)—(J—TZ). 1416 p.
  47. Derksen, R. H. (2008). Etymological dictionary of the Slavic Inherited Lexicon. — Leiden; Boston: Brill, 726 p. (Leiden Indo-European etymological dictionary series. Vol. 4.
  48. Dictionnaire étymologique de la flore française. (2017). par Ambroise Gentil. — London: Forgotten Books, XIV, 241 p.
  49. Etymologický slovník jazyka staroslověnského / hl. red. A. Erhart, E. Havlová. – T. I. – XVIII. – Praha: nakl. Československé akad. věd, 1989–2016.
  50. Etymologický slovník slovanských jazyků. – Sv. 2: Slova gramaticka a zajmena / ved. red.: B. Havranek. Sest.: F. Kopečný a j. – Praha: Academia, 1980. –783 s.
  51. Fick, F. C. A., Führer, A. (2016). Vergleichendes Wörterbuch der indogermanischen Sprachen. — Nachdr. d. Ausg von 1874. Hansebooks. 508 s.
  52. Fraenkel, E. (1962–1965). Litauisches etymologisches Wörterbuch / Ernst Eduard Samuel Fraenkel. – Heidelberg / Göttingen: Karl Winter. Bd. 1–2.
  53. Frisk, H. (1960-1972). Griechisches Etymologisches Wörterbuch / Hjalmar Frisk. – Heidelberg: Carl Winter; Universitätsverlag. B. 1-3.
  54. Holub, J., Lyer, S. (1967). Stručný etymologický slovník jazyka českého / Josef Holub, Stanislav Lyer. – Praha: Státní pedagogické nakladatelství. 527 s.
  55. Horobin, S. (2019). His Dark Materials: how to decode the story's linguistic secrets. <https://theconversation.com/his-dark-materials-how-to-decode-the-storys-linguistic-secrets-127459>
  56. Kerim, A. H. (2019). Etimolojik Sözlüğü (Karşılaştırmalı). Istanbul : Ar Yayınları, 2019. 648 s.
  57. Klein, E. (1971). A Comprehensive Etymological Dictionary Of The English Language By Ernest Klein. Amsterdam. Elsevier Publishing Company.
  58. Kluge, F., Mitzka, W. (1967). Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache / Friedrich Kluge, Walther Mitzka. – Berlin: Walter de Gruyter. 915 s.
  59. Králik, L. (2015). Stručný etymologický slovník slovenčiny. Bratislava: Veda, vydavateľstvo SAV. 704 s.
  60. Machek, V. (2010). Etymologický slovník jazyka českého. / Věd. red. Vladimír Šmilauer. — Fotoreprint podle 3. vyd. z roku 1971. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. 866 s.
  61. Machek, V. (1957). Etymologický slovník jazyka českého a slovenského / Václav Machek. Praha: ČSAV. 627 s.
  62. Maillot, J. (2022). Dictionnaire étymologique des hydronymes et toponymes nautiques : histoires d'eaux : fleuves, rivières, lacs, caps, baies et îles de la France. / préface Jean Pruvost. — Paris : Honoré Champion, 2022. 672 p.
  63. Meyer, G. (2017). Etymologisches Wörterbuch der albanesischen Sprache. — Repr. d. Orig.-Ausg. Strassburg 1891. — Berlin; Boston : De Gruyter Mouton. 539 p.
  64. Miklosich F. (1886). Etymologisches Wörterbuch der slavischen Sprachen / Franz von Miklosich. – Wien: Wilhelm Braumüller. 547 s.
  65. Miklosich, F. (1862–1865). Lexicon palaeoslovenico-graeco-latinum / Franz von Miklosich. – Vindobonae: Guilelmus Braumueller. 1171 p.
  66. Orel, V. E. (2011). Russian Etymological Dictionary. In 4 vol. / Edit. V. V. Shevoroshkin, C. Drover-Davidson. 2 ed. Calgary, Alberta: Theophania Publishing. 400 p.
  67. Oslon, M. Kožanov, K. (2021). La romeña čiba-ka etimologija-ko alavari (o sa-řomano leksiko). / Електронна версія.
  68. Pokorný, J. (1959–1965). Indogermanisches etymologisches Wörterbuch / Julius Pokorný. – Bern – München: A. Francke Verlag. B. 1–2.
  69. Puhvel, J. (1984–2017). Hittite etymological dictionary. Berlin; N. Y. Vol.1–10.
  70. Raevschi, N., & Gabinschi, M. (Eds.). (1978). Scurt dicționar etimologic al limbii moldovenești. Chișinău.

71. Rastorgueva, V. S., Edelman, D. I. (2000–2020). Etymological Dictionary of the Iranian Languages. М. : Восточная литература/ РАН. Т. 1 – 6.
72. Rudnyćkyj, J. B. (1962–1980). Etymological dictionary of the Ukrainian language / Jaroslav B. Rudnyćkyj. – 2 volumes in 22 fascicles. – Winnipeg – Ottawa: University of Ottawa Press. Vol. 1–2.
73. Schuster-Šewc, H. (1978–1996). Historisch-etymologisches Wörterbuch der ober- und niedersorbischen Sprache / Heinz Schuster-Šewc. – Bautzen: VEB Domovina. B. 1–5 (H. 1–24).
74. Skok, P. (1971–1974). Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika / Petar Skok. Zagreb: JAZU. Knj. 1–4.
75. Sławski, Fr. (1952–1982). Słownik etymologiczny języka polskiego / Franciszek Sławski. – Kraków: TMJP. T. 1–5.
76. Sławski, F. (1974–2001). Słownik prasłowiański: Opracowany przez zespół Zakładu słowianoznawstwa PAN Wrocław; Warszawa; Kraków; Gdańsk: Ossolineum, PAN. T. 1–8.
77. Snoj, M. (2015). Slovenski etimološki slovar. 3 izd. Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU / Založba ZRC.
78. de Vaan, M. (2008). Etymological Dictionary of Latin and the other Italic Languages. Leiden · Boston.
79. Vasmer, M. (2008-2017). Russisches etymologisches Wörterbuch. B.1–3. 3 Aufl. Leinen.
80. Vinereanu, M. (2008). Dicționar etimologic al limbii române pe baza cercetărilor de indo-europenistica. București.
81. Walde, A. (1906). Lateinisches etymologisches Wörterbuch. 1 Auflage. Winter, Heidelberg.
82. Warchoń, S. (2007–2014). Słownik etymologiczno-motywacyjny słowiańskiej zoonimii ludowej. Słowiańskie nazwy własne zwierząt domowych i udomowionych zwierząt dzikich w środowiskach wiejskich. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. 304 s.
83. Watkins, C. (2000). The American Heritage Dictionary of Indo-European Roots. Boston. Houghton Mifflin Harcourt.
84. Weekley, E. (1921). English Etymological Dictionary. Cambridge University. 862 p.
85. Yadollah Mansuri (2016). An Etymological Dictionary of Middle Persian (Pahlavi) Verbs. — Tehran : خاور آوای انتشارات = Avaye Khavar Publication. 644 p.

Додаткові ресурси:

<http://starling.rinet.ru/>

Старостин, С.А., Старостин, Г.С. (2006–2013). Глобальная лексико-статистическая база данных “Вавилонская

Башня”

URL: http://etymolog.ruslang.ru/doc/etymology_terms.pdf.

Варбот, Ж.Ж. Журавлев, А.Ф. Краткий понятийно-

терминологический справочник по этимологии и исторической лексикологии